

Periodisme Els articles de Nèstor Luján a ‘Destino’, de crítica urbana, combinats amb un dietari inèdit i amb les evocacions de grans figures de la cultura i la premsa, en el pas dels anys trenta a la dictadura

Barcelona en tramvia

JULIÀ GUILLAMON

Fa unes setmanes, fent recerca al diari anarquista *Solidaridad Obrera* del 1935, vaig trobar uns articles molt contundents sobre la companyia de tramvies. Em va cridar l'atenció perquè, tradicionalment, els problemes de la Compañía de Tranvías de Barcelona s'associen amb el franquisme i amb la creació d'un moviment de resistència cívica. A la revista del SEU *Alerta* (1942-1943), que dirigia Josep Espriu, on Nèstor Luján col·laborava, van muntar una campanya contra el mal funcionament dels tramvies que s'ha vist com un precedent dels articles que els anys 1946 i 1951 Luján va escriure sobre el mateix tema, i que ara s'han reunit, amb altres materials de la mateixa època, en aquest volum que reivindica el periodisme crític i el liberalisme de la gent que feia *Destino* als anys quaranta i cinquanta.

Si un diari que propugnava el comunisme llibertari, un altre fet per una colla de nanos joves sota la tutela del SEU i la revista de la burgesia barcelonina il·lustrada coincidien en situar els tramvies en el punt de mira és que el problema era una evidència. Ho era tant que en una època en la qual no es podia dir res, resultava fins en certa mesura acceptable criticar-los. Nèstor Luján havia nascut el 1922, formava part de la primera generació de postguerra, volia fer carrera literària i, a partir d'un determinat moment, també volia viure bé (resulta molt interessant quan parla de diners, en el dietari de 1947 que s'ha conservat a la Biblioteca de

Imatge de Barcelona als anys quaranta

ARXIU

Catalunya i que es publica per primer cop). La crítica de temes ciutadans i sobretot dels tramvies, eren un bon terreny per fer un periodisme que es fes veure. Cal tenir en compte –aquesta és una dada que no sempre es diu– que fins a l'octubre de 1952 els tramvies de Barcelona no van ser un servei municipal: es criticava una empresa privada. Luján assenyalava

aspectes (brutícia, perill, mal servei) que eren defensables des de la perspectiva de la mentalitat burgesa de *Destino* i assumibles, fins a un cert punt, pels que manaven. Un cop publicat l'article se'n podia fer un ús polític: els tramvies esdevenien una metàfora del desgavell que era tot. El tarannà de Luján, àcid i desenganyat des de molt jove, donava una contundèn-

cia inusual en la premsa de l'època.

Jordi Amat i Agustí Pons s'afegeixen retrospectivament a aquesta lectura política i veuen en els articles de Luján una incitació a la vaga dels tramvies de 1951 (i aprofiten per atacar la lectura que en va fer l'esquerra, des de l'antifranquisme militant: el llibre de Fèlix Fanés sobre la vaga de tramvies rep, de passada). Defensen el punt de vista que des de molt aviat *Destino* va contenir un germen d'oposició al règim, allunyat del *maître à penser* obrerista i marxista.

El llibre representa una bona recuperació del periodisme de Luján que, a causa de la seva temporalitat immediata, no es va reunir en volum fins a la dècada dels noranta, quan La Campana va recopilar

les claus

L'AUTOR Nèstor Luján (1922-1995) és una de les grans firmes del periodisme de la postguerra.

L'OBRA Una recuperació necessària: el Luján més polèmic i bel·ligerant dels anys quaranta.

els articles que havia escrit a *El Observador*: *El túnel dels anys quaranta* i *El pont estret dels anys cinquanta*, dos llibres d'evocacions, que caldria reeditar. Es completa amb una sèrie de necrològiques, amb trossos molt sentits i d'altres una mica inflats, dels companys de la generació del vell *Mirador* i de la Lliga que Luján havia conegut i tractat a *Destino*, que dibuixen la nostàlgia per un món perdut i la progressiva dificultat per a adaptar-se als temps convulsos del franquisme final. |

Nèstor Luján
La Barcelona dels tramvies i altres textos
METEORA. 237 PÀGINES. 20,50 EUROS. EDICIÓ DE JORDI AMAT I AGUSTÍ PONS

revister

LIBRÚJULA

Primer número en paper d'una nova revista de llibres, que apareix amb caràcter bimestral i conté també (amb altres continguts) un format digital (www.librojula.com). Sota la tutela d'Antonio Iturbe i Milo K. Krmpotic, ofereix 82 pàgines de reportatges i articles sobre el món de les lletres, sempre amb un toc d'humor i desimboltura. En aquest primer lliurament, col·loqui entre Rosa Montero i Javier Marías, converses amb Michel Houellebecq i reportatge d'Antonio Baños.

SERRA D'OR

Referència històrica de la cultura catalana, la revista que impulsa l'abadia de Montserrat es manté àgil i atenta a l'actualitat. En aquest número de maig hi ha un ampli reportatge sobre els premis de la Crítica Serra d'Or 2015, així com un perfil de Jesús Moncada en el desè aniversari de la seva mort. En la secció de teatre, un ampli dossier sobre Lluís Pasqual arran de l'èxit del seu muntatge *El rei Lear*, i una conversa profunda amb Oriol Broggi amb motiu d'*Una jornada particular*.

INSULA

“Fábula y vértigo. Nueva York en las letras españolas” és el títol del monogràfic que ofereix en el número de maig la revista de lletres i ciències humanes. De García Lorca a Alfau, Muñoz Molina o Mendoza, són nombrosos els autors hispànics en els quals ha deixat empremta la ciutat dels gratacels. El dossier analitza, juntament amb les figures citades, la “literatura de barri”, la presència de poetes catalans (Bartra, Blai Bonet.), gallecs i bascos, i un article sobre José Hierro.